

vesen látjuk az *existencia*, *existenciális* szavak ismételt használatát, amikor erre a célra a jó magyar *léti, megélhetés, fennállás, életérdek* rendelkezésre áll. Érezhette ezt a szerző maga is, amikor a tárgyalás folyamán ezeket használja: létkövetelmények (11), létezés (12), létmód (13). Erőszakoltnak érezzük még ezeket: *nötethető ki* (18), *kérdésbetehető* (20), *kétségnélküliség* (108). kf.

Böngérfi János: Nevelés. A nevelői gondolkodás általánosítása. A művelt »szebblelkű« közönségnek. I. rész. Elmélet. Budapest, 1938. A szerző kiadása. 239 lap.

Új neveléstudományi összefoglalás s vele egy eddig meg nem szólalt, legalább is neveléstudományi elméleti könyvvel nem szerepelt pedagógiai írónak könyve jelent meg a Magyar Paedagogiai Társaság elnöksége ősz, ez évben 80. életévét betöltő tagjának, az ifjúi hévvel buzgón tollat forgató Böngérfi Jánosnak ma is eleven szellemi műhelyéből. Könyvének alcíme és ajánlása mutatja és magyarázza azt a törhetetlen idealizmust, melyből műve fakadt s melyből eredve voltaképpen évek óta készülöben volt.

A munka tárgya a nevelés örök kérdése, melynek évezredek óta kutatott rejtjelmeit ezúttal nem a céhbüliek: a szaktudósok és a gyakorló pedagógusok előtt, hanem főleg a nagyközönségnek, elsősorban a művelt nőknek, a »szebblelkűeknek« és az anyáknak óhajtja föltárni. Természetes azonban, hogy saját vallomása szerint a férfiak, az apák érdeklődésére is számít, mert a nevelés sorsa kivétel nélkül minden gondolkodó embertársunk közreműködésén fordul meg.

A könyv »Előljárójá«-ban, mely nem pusztá formális előszó, hanem a szerző intencióit és a tárgy lényegét érinti, maga ad szempontokat a mű értékeléséhez. Űgyszólván semmiféle könyv tudományos fejtegetései sem számíthatnak örök életre, de maga a bölcselkedő gondolkodás hallhatatlan. S a bölcselkedő gondolkodás általánosítása erős életet s egy szebb, egy jobb és boldogabb jövőt jelent.

Ez lebegett ősz szerzőnk szemé előtt, mikor egy becsületes törekvések között befutott gyakorlati pedagógiai pályafutás végén, már a világháború kitörése előtt elkezdte sok évtizedes nevelői gondolkodása eredményét írásba foglalni. Mert már akkor arra a meggyőződésre jutott, hogy a szűkebb körre szorítkozó hiffelkekezeti, az önző osztályuralmi, sőt részben az elfogult nemzeti nevelés is csődöt mondott. Szerzőnk e vallomásait egy elsüllyedt világból, az emberi idealizmus romjai közül feltörő visszhang gyanánt olvassuk. A mai kor aktív embere már egyáltalában nem értékeli a világháború előtti humanista gondolatokat s egészen más igazságokra esküszik. A béke már nem a legfőbb jó, legföllebb tűnő álmunkban az. És mégis jól eső érzés sokaknak, a higgadtabbaknak, nyugodtabbaknak, az emberben mint Isten legmagasabbrendű teremtményében bízóknak, a javíthatatlan idealistáknak, olvasni az előttünk levő könyv hangnemében írott fejtegetéseket.

Szinte végzettszerűnek, de egyben szerencsének tartjuk, hogy Böngérfi János könyve, mely a világháború kitörése előtt egy-két évvel megkezdve,

már készen állott, mire »a középhatalmak fegyvereinek dörgése megszűnt«, a háború következményei s a világegés szülte mostoha körülmények miatt csak most, majdnem egy negyedszázad múlva láthatott napvilágot. Mert belőle nem a nemzetrontó kishitű pacifizmusnak, hanem a minden becsületes emberre kötelező erejű, nemesebb, magasabb békevágynak törhetetlen híve, a nevelés eszményeitől áthatott lélek szól hozzánk a lehiggadt bölcseség szavával.

Ebben a szellemben tárgyalja közvetlenül, világos és meleg előadás-sal, bevezetésül az általános neveléstudományi tudnivalókat, az ember származásáról, majd a nevelés tényezőiről, a nevelés fogalmáról, céljáról, kezdetéről és a nevelésre való előkészületről. Ezekben a bevezető fejtegetésekben a nevelés tényezőinek tárgyalása közben kapjuk a minden nevelés-összforrásául szolgáló anya: szeretetnek valóban költői lendületű apotheosisát.

A világosan összegezett adatokban és tudományos megállapításokban, elméleti jellege mellett gyakorlati megjegyzésekben, de eszményi gondolatokban is gazdag könyv további folyamán bő szakirodalmi ismeretekkel dolgozó s mégis érdekes előadásban kapjuk az emberi test szerkezetére és működésére vonatkozó fejtegetéseket, majd a lélektanok pedagógiai céllal kifejtett népszerű vázlatát és az erkölcstannak ugyanilyen célt szolgáló áttekintését. E fejezetek során, melyek látszólag nem merőben pedagógiai tárgyak, hanem a pedagógia segédtudományainak köréből valók, mégis a nevelői gondolkodáshoz kapunk értékes adalékokat, hiszen nem problémák fölvetéséről és megoldásáról, nem újabb kutatások taglalásáról, nem vitás kérdésekről, hanem kiforrott tanokról és igazságokról, megbízható, pedagógiailag értékesíthető tanácsokról van szó bennük mindvégig. A jól csoportosított gazdag anyag nem mint rendszeres tudományos pedagógiai elmélet jelenik meg előttünk, még kevésbé mint neveléstudományi tankönyv, hanem mint mindig érdekes, sok ismeretet nyújtó, gondolatot ébresztő, népszerűen és ötletesen megírt, igaz, hogy itt-ott a tárgytól elkalandozó, de általában érdekes és kellemes olvasmány.

Amit előljáró beszédében kér a szerző, hogy aki olvassa és bírálja munkáját, az ne részei szerint ítélje meg, hanem tekintse egész szellemét, azt bizvást megadhatjuk neki. Megérdemli, mert sugallója egészséges és áldásos szellem, az embériség szebb, jobb, tökéletesebb jövőjére irányuló nemes törekvés, melyet egész szívével, lelkesedésével, tudásával szolgál.

Az ősz pedagógus könyvét, mint tervezett neveléstudományi összefoglalásának elméleti részét melegen köszöntjük és szívből kívánjuk neki, hogy művét a gyakorlati rész kiadásával mielőbb hasonló sikerrel folytassa és fejezze be.

Gyulai Ágost.

Szeliánszky Ferenc: Intelligencia és iskolai teljesítmény. Egy osztályban végzett neveléstanai hibakutatás kiegészítő vizsgálatai. Szeged, 1938. 24 l. (Különlenyomat.)

A dolgozat első része heterogén adatok mozaikja. A szerző néhány rövid elméleti fejtegetés után felsorolja, hogy az általa vizsgált 45-ös